

sine mora demigrare, in his studiis nobis omnia opera et cura ponenda est (a). Ardor namque iste, etsi non instruit querentis animum, ingenium saltem exercet; et invenit seire se quod se fortasse nescire putabat; unde admonitus scit quod antea nesciebat. Dum enim victum labore et nummis emerem, commodus in divinis Scripturis mea versabatur intentio. Ad dioeceseos curam accedens, quot causae surgunt, eo amplius sollicitudines pariunt. Brumale tempus vias palatinas terens eundo et redeundo, minus licet implere supra commemoratum amorem. Post medium veris procedendo armatum pergamenam (b) pariter cum armis ferens, pergo ad excubias maritimas, cum timore excubando adversus Agarenos et Mauros; nocte tenens gladium, et die libros et calanum implere conans ceptum desiderium. Nisi enim ille vir, cum gratia procedente, spiritui praesideret, quem commendat Apostolus, cum de capite viri non velando loquitur, illud menti meae accideret quod de semine jacto citra viam Dominus protulit. Qui etiam te agere vitam demonstras, quando me sine sollicitudine consideras, et ob hoc molestus es mihi exactor. Nec enim

(a) Hactenus Cicero apud Augustinum. Subsequens autem periodus utrum Ciceronis an Claudii sit eruditi discipiant.

(b) Cod., *pergameno*.

(c) Temeraria haec et falsa Claudii sententia confutatione non indiget. Et quidem scimus, Claudium

debes molestus esse mihi, quando ego et, ut voluntas adest, possibilitas adhaeret, debitor tui non fuissem: si ante has sollicitudines hoc opus non fuissem aggressus, rogantibus fratribus, ut nesci, vix nunc exinde aliquid valuissem agere. Et vere fateor me primis invitum accessisse et in hoc opus et in Pentateuchum, quod postulas, imperantibus fratribus in schola constitutis, quibus viva voce Scripturas tradebam, praecipiente pio principe Hlodovico imperatore, compulsus etiam a memorato principe ut non tantum verba per oblivionem palatam traderem, sed etiam calamo diu permanente scriberem, ut quod ore promebam, calamo scriptitarem. De admonitione fratrum et exhortatione unde rogasti quod scriberem, ut votum quod venerat Domino reddat; et votum, ut dico, non propositum, quod scripsisti, quod solius Dei est; nullam admonitionem meliorem potui invenire, quam Epistolae primae Pauli apostoli, quam misi, quia tota inde agitur ut merita hominum tollat, unde maxime nunc monachi glorianter (c): et gratiam Dei commendat, per quam omnia qui vovit, quod vovit Domino reddat.

de cultu quoque sacrarum imaginum perperam opinantem a Theudemiro abbate (quem Claudius nunc alloquitur) fuisse refutatum. Ut mittam Arianismi criminationem Claudio impactam, qua caeteroquin critici homines eum absolvunt.

CLAUDII EPISCOPI

PRÆFATIO EXPOSITIONIS IN EPISTOLAM AD EPHESIOS, AD LUDOVICUM PIUM IMPERATOREM.

(Mabil., Vet. Analect., p. 94.)

Proprio domino meo inclyto atque glorioso, mihi speciali culta affectuque praecunctis mortalibus diligendo, gratia Dei Patri patris potius quam imperatori, cujus imperii dignitas ex fonte orta est pietatis, sanctorum Dei Ecclesiae catholicae filii Hlodovici Claudius peccator.

Cum nostris temporibus tepescens studiis raris quoque inveniatur quotidiana intentione promptissimus, non solum ad disserendum quae indiscussa sunt, sed etiam ad legendum quae jam a maioribus disserta sunt, mirum a me opus tanta ac tam sublimis vestra exigit imperialis potestas, cum Epistolas magistri gentium apostoli Pauli ex tractatibus majorum nostrorum disserere jubet qui nos illuminantes a Christo in studio hujus operis affatim scientia et tempore processerunt. Novit namque sacratissima et mihi semper amantissima serenitas vestra, quae piis est semper operibus intenta, et sanctis litteraribus erudita, quam sub imperiali diademate theoreticam non ambigo peragere vitam; quid de laude earundem epistolarum in Epistola sua secunda scripserit beatus porro apostolus Petrus, in qua ait: Sicut et charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus Epistolis loquens in eis de his in quibus sunt quaedam difficulta intellectu, quae indocti et instabiles homines depravant, sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Ecce teste beato Petro ejus composito invenimus quod adhuc in carne viventibus ipsi apostolis, ob difficultatem sensus illarum ab indoctis hominibus, qui eas non recte intellexerunt, diversae haereses emergerunt. Quis ergo ad expositionem illarum digne vel proprie accedere possit, quas tantus ac talis primus in carne Domini confessor et Novi Testamenti Ecclesiae pastor asserit esse difficiles intellectu? Atamen, licet non viribus meis, sed meritis vestris, adjuvante illo qui aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas: qui est fidelis in verbis suis, et sapientis in omnibus operibus suis; qui dixit: Petite, et accipietis; quærite et invenietis, pulsate, et aperietur vobis; irridente pietate ejus, circa concordiam sensus mei Epi-

stolas beati jam dicti apostoli Pauli ad Ephesios atque ad Philippenses, non tam ex majorum tractatibus, quam ex diversorum tractatum sententiis, veluti mendicus non habens propriam segetem, sed post terga metentium ex aliorum segete congregat sibi victum, ne hiemis tempore fame periclitetur: ita et ego ex aliorum dictis, has brevi stylo comprehendendi Epistolas. Quam expositionem si aptam ad legendum judicaverit serenitas vestra, ad auctorem referite Christum: quia hoc ipsum, ut præfatus sum, donante Domino vestrum est. Si vero reprehensioni patuerit propter sermonis rusticitatem, remota fallacia quæ rectam fidem offendit, hujusmodi homines a nobis non pertimescendos ille admosuit, de quo loquimur, et quem tenemus in manibus, qui regnum Dei non in sermone, sed in virtute esse perdocuit, ac semetipsum verbo potius quam scientia imperitum esse scripsit. Funestum atque detestabile Pelagii dogma, qui ingratus divinæ gratiæ existit prædicator per cœlestis gratiæ gratissimum præconem beatissimum Augustinum de hac epistola, quantum potui, funditus abdicavi.

Sed et illorum qui ex hac ad Ephesios Epistola fulciri moliti sunt hæreses suam, ubi ait, *Sicut elegit nos ante mundi constitutionem*, animas hominum ante mundi principium fuisse et cœternas Deo creatori senserunt; sive etiam in Epistola ad Philippenses Deum Patrem potius Filio crediderunt. Hæc omnia, velut mortale præcipitium aut lethale

A virus, catholicis auribus deauratio fugienda: quorum idcirco reticeo vocabula, ne derogare videar, præcessores potius, quam dicere veritatem.

Epistolam sane Apostoli ad Galatas in qua anno præterito, in quantum valui, studiosissime laboravi, nihil in ea nuper auxi: sed ita, ut antea a me comprehensa est, huic vero operi juxta ordinem suum in capite sociavi.

De cæteris vero epistolis, licet plurima penes me teneantur excerpta, multa tamen adhuc supersunt perquirenda. Sed quia me anno præsentis, præcedentibus peccatis meis, graviter obligastis, et mihi anxietatibus deditis, mihi vivere non libet, neque Scripturas perscrutari licet. Unde obsecro clementiam vestram, ut non mihi sitis molestus exactor: quia si me adjuverit pietas divina, ego ad reddendum devotus sum debitor. Omnipotens Dominus, qui est Rex regum et Dominus dominorum, vos dominum meum inimicorum omnium superare insidias faciat; concessoque præmio sincerissimæ charitatis, ad profectum et ornatum totius Ecclesiæ, ita vivere concedat, ut finito mortalis vite termino, liberum a peccati conscientia suo sancto astare faciat throbo. *Explicit.*

INCIPIT TRACTATUS.

Ephesii sunt Asiani. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, hos collaudat Apostolus scribens eis a Roma de carcere, etc.

CLAUDII EPISCOPI ENARRATIO IN EPISTOLAM D. PAULI AD GALATAS.

(Biblioth. max. Patrum, tom. XIV.)

AUCTORIS

EPISTOLA DEDICATORIA.

Domino piissimo et in Christo summo mihi honore singulariter excolendo Drueteranno abbati Claudio peccator.

Tres, ni fallor, et eo amplius jam pertranscunt tempore anni, quod me adhuc in Aluenni cespitis arvo, in palatio pii principis domini Ludovici tunc regis, modo imperatoris, detentum socordia sensus mei tua fervida dilectione adorsus excitare, ut aliquem fructuosum laborem in Epistolis magistri gentium assumerem apostoli Pauli. Sed quia laboribus et turbinibus mundi depressus hactenus parere jussioni tuæ nequivi, modo largiente Deo in isto Quadragesimæ tempore epistolam beati jam dicti apostoli Pauli ad Galatas ex tractatibus beatorum Augustini et Hieronymi Patrum permixtis procuravi ordinare sententiis. In quibus tractatibus cum ad congruentem expositionem multa deesse cernerem, verti me

C ad alios libros præfati jam Patris Augustini et exinde eam, quæ in illis deerat tractatibus, explere studii expositionem. Nonnulla etiam, ut mihi visum est, infra illorum locutionem, mea studii conjungere verba, quæ utramque expositionem absque scissione conjungerent, et legis exercerent sensum, et fastidium facerent evitare. Hanc interim quasi manibus quasdam tuæ ovans dirigere studeo sanctitati: ut quoties eam manu tenueris et legeris, mei memor esse digneris: et in unum conjungat immensa ubique præsens Christi charitas, quos spatia terrarum dissociant. De cæteris vero epistolis, jam multa in manibus nostris tenentur excerpta, ad quas, si Dominus voluerit, et vitam atque salutem concesserit, orantibus vobis pro nobis, ad expositionem illarum quantocius potuero accedere procurabo. Pius et misericors Deus et reverendam mihi beatitudinem tuam, ad profectum et ornatum Ecclesiæ suæ, et annis multiplicare dignetur, et meritis. Vale in Domino vir Dei, et memento mei.